

Taantuma ja uudet riskit ajaneet Tekes-rahaa saaneita yrityksiä nurin

Tekes-konkurssit kasvuun

Bioyrittäjä Ipsatin sairaalabakteereja torjuvaa entsyymiä ei saatu valmiiksi.

Jukka Perttu HS
Tuomo Pietiläinen HS

VERONMAKSUJILTA peräisin olevaa Tekes-avustusta ja -lainaa saaneet yritykset ovat kehtaaneet konkurssiin entistä useammin kuluneen kolmen vuoden aikana. Tekesin asiakkaista 50–70 on mennyt vuosittain konkurssiin 2008–2010, kun ennen taantumaa luku oli 30–50 yritystä vuodessa, kertoo maanantaina julkaistettu Tekniikan ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekesin vuosikatsaus.

Viime vuoden kalleimmat keuhkokuumeet sattuivat biotekniikkayhtiöissä, jotka olivat 2000-luvun alun suuria lupauksia ja Tekesin lempilapsia. Bioyhtiöt ja tutkimuslaitokset saivat tuolloin Tekesiltä satoja miljoonia euroja ennen äkkijarrutusta 2007.

TEKESIN rahoitusriskit ovat toteutuneita nyt vajaat kymmenen vuotta biohumaanin jälkeen. Viime vuonna konkurssiin menneistä yhtiöistä kolmen kärki on biotekniikan yhtiöitä, kun keuhkudusten hinta lasketaan Tekes-rahoituksen ja lainojen perusteella.

Tekesillä on Ipsatin, Novagenin ja Inionin konkurssipöytäkirjoissa saatavana 2–6 miljoonaa euroa, joita yritykset eivät ole maksaneet takaisin. Rahat jäävätkin suurella todennäköisyydellä Tekesin tappioksi. Tekesin asiakkuuksista vastaava johtaja Jari Romanainen arvioi, että konkurssien määrän kasvu johtuu 2008 alkaneesta taantumasta. Lisäksi Tekes on viime aikoina lisännyt tietoisesti riskiään.

PETTERI KOKKONEN

Silloinen toimitusjohtaja Auvo Kaikkonen (kesk.) ja talousjohtaja Jari Kortteeluoma (oik.) listasivat tamperelaista Inionia suurin toivein Lontoon pörssiin joulukuussa 2004. Biohajoavia ruuveja kehittänyt tamperelaisyhtiö meni konkurssiin viime vuonna.

Hän uskoo, että konkurssien määrä myös pysyy nykyisellä kohonneella tasolla. Konkurssiin menneiden osuus on kuitenkin vain muutama prosentti 2 300 yritysasiakkaasta.

"Konkurssipesä myi Ipsatin patentit sveitsiläiselle KI Consultingille."
Entinen toimitusjohtaja Rabbe Slätis

"Tokesin tavoitteena on tukea kansainvälisillä markkinoilla menestyviä yrityksiä. Tämä taas edellyttää riskinoton lisäämistä", Romanainen sanoo.

ROMANAINEN muistuttaa, että julkisen rahoittajan on otettava yksityistä rahoittajaa suurempia riskejä, mistä seuraa myös konkurssia. Sopivan tason löytäminen riskin ja konkurssien välillä on jatkuvan keskustelun aihe Tekesissä.

"Ei Tekes tietenkään voi ottaa myöskään kohtuuttomia riskejä, koska toimmme veronmaksajien rahoilla", hän sanoo.

Romanainen vakuuttaa, että Tekes tekee jokaisessa konkurssiin menneessä yhtiössä tarkastuksen. Pesässä tarkastetaan, että myönnetty Tekes-rahat ja lainat on käytetty oikeaan tarkoitukseen.

"Jos on syntynyt hyödynnettäviä tuotteita, niin sitten tarkastetaan sen arvo. Haluamme varmistaa, että keksinnöt

eivät siirry alihintaan pois", Romanainen sanoo.

Konkurssipesästä saatetaan myydä myös patenteja eniten tarjoavalle.

ESIMERKIKSI Ipsat Therapies -yhtiön konkurssipesästä myytiin patentit sveitsiläiselle KI Consultingille. Helsingissä Viikinkaari 4:ssä toimineella Ipsat Therapies -yhtiöllä oli kiehtova tavoite. Se halusi kehittää entsyymejä, jotka tuhoavat ihmisen suolesa antibiootteja, jota potilaalle

on annettu suoneen sairaalassa. Siten ehkäistäisiin antibiooteille vastustuskykyisten bakteerikantojen kehittymistä.

Edessä siintelivät yli miljardin euron markkinat, sillä antibiooteille vastustuskykyiset sairaalabakteerit ovat iso ongelma.

YHTIÖN viime vaiheessa toimitusjohtajaksi tuli Rabbe Slätis, joka oli työskennellyt pitkään johtotehtävissä lääke- ja biotekniikkateollisuudessa.

Hänen mukaansa yhtiö kaatui siihen, että alun perin ensyymejä ryhdyttiin 2000-luvun alussa kehittämään väärinlaisella, liian heikolla antibiootilla. Tuolloin Slätis ei ollut vielä yhtiössä.

Sittemmin virhe huomattiin, ja yhtiö halusi jatkaa kehittämistä uudella, tuddimmalla antibiootilla.

"Tulin siivoamaan yhtiötä", Slätis kertoo omasta roolistaan.

"Yksityisjohtajat tulivat vielä mukaan aikamoisella panoksella."

KUN Tekes kuitenkin lopetti tukensa, jatkotutkimukseen ei ollut riittävästi voimavaroja, Slätis kertoo.

"Tekesiltä olisi tarvittu vielä viitisen miljoonaa euroa. Tuote olisi saatu valmiiksi muutamassa vuodessa."

Ipsat Therapies aikoi tehdä jatkotutkimusta Espanjassa. Siellä oli tarjolla riittävästi eli satoja potilaita.

"Meillä oli kasassa kansainvälinen ryhmä, ihan huippuja."

"Tiimissä oli aikaistoista tietoa. Kun se hajosi, häipyivät myös tiedot samantien."

Vuodesta 2000 alkaen Tekes rahoitti yhtiötä yli seitsemällä miljoonalla eurolla, Tekesistä kerrotaan.

MIKA RANTA HS

Matti Halmesmäki tuli median eteen viikon kohua aiheuttaneiden kommenttensa jälkeen.

Keskon Halmesmäki pahoitteli puheitaan

Pääjohtaja syytti itseään siitä, että hänen viestinsä on kääntynyt pääläelleen.

Jarkko Jokelainen HS

KESKON pääjohtaja Matti Halmesmäki on pahoitellut pääministeri Mari Kiviniemelle kommentteja, jotka hän esitti viime viikon maanantaina Keskon Kaupan päivillä.

"Olen sanonut hänelle, että tarkoitukseni oli sanoa, että hän on osava, pätevä, fiksi ja edustava", Halmesmäki kertoi. "Ja asiat ovat nyt kääntyneet pääläelleen, ja olen siitä pahoillani."

Halmesmäki jatkoi pahoitteluaan maanantaina Keskon tiedotustilaisuudessa, jossa hän sanoi olevansa "äärimmäisen pettynyt ja pahoillaan, että tällainen tilanne on päässyt syntymään."

Tilanne syntyi, kun Halmesmäen luonnehdinta Kiviniemestä "kokovartalominiisterinä" nousi julkisuuteen viime viikolla.

PERUSTEELLISEN puolittunen selvityksen aikana Halmesmäki eritteli yksityiskohtaisesti puheensa tarkoituksellisesti ja ruoksi itseään siitä, että viesti ei välittynyt oikein perille. Talk show oli tyylilajina "suuri virhe", "ketään muuta en voi syyttää", "yliarvioin Keskon maineen vastuullisuus- ja tasa-arvokysymyksissä", hän listasi.

"Tein myös virheen ajatel-

TÄSTÄ ON KYSE

■ Kauppaketju Keskon pääjohtaja Matti Halmesmäki kommentoi pääministerin Mari Kiviniemen ulkonäköä viime viikon maanantaina Keskon Kaupan päivillä.
■ Hän luonnehti Kiviniemää "kokovartalominiisteriksi" ja uskoi, että pääministerin kokovartalokuva olisi suosittu virkamiesten työhuoneissa.

lessani, että olen tämän sovinnimijatteluun tai epätasa-arvoasian yläpuolella, ikään kuin henkilökohtaiset näytöt ja Keskossa vetämäni rooli kantaisivat jollakin tavalla. Olen muun muassa Naiset huipulle -projektin johtoryhmässä."

HALMESMÄKI kertoi otaneensa pääministeri Kiviniemen ulkonäköä puheissa, koska pääministeri joutuu sen vuoksi miehiä haastavampaan tilanteeseen.

"Viestini oli se, että tiedotusvälineet kiinnittävät huomion ulkonäköön, mikä heikentää uskottavuutta. Pääministeri joutuu olemaan parempi kuin miehet, koska hänen asetetaan tällaisia ulkonäköön liittyviä kysymyksiä. Tuntuu, että tämä kohta on jäänyt onnistumatta tässä viestinnässä"

Ripitys huipentui, kun pääjohtaja istuutui kuuntelemaan kohua herättäneen puheen auditorion eturiville toimittajien ja kameroiden valvojan katseen alle.

Yrityksille maksettu Tekes-rahoitus 2009 ja 2010

20 eniten rahoitusta saanutta viime vuonna

Koonnut: TUOMO PIETILÄINEN / HS
Grafiikka: MINTTU LINJALA / HS
Lähteet: Tekes, Helsingin Sanomat

yritys	toimiala	2009 Tekes-rahoitus, euroa	2010 Tekes-rahoitus, euroa	rahoituksen muutos, euroa
Nokia*	televiestintä	13 646 833	13 736 356	89 523 ↑
UPM-Kymmene	metsäteollisuus	6 318 902	7 274 457	955 555 ↑
Metso	monialayhtiö	6 668 079	5 597 378	-1 070 701 ↓
Stora Enso	metsäteollisuus	1 331 518	5 313 242	3 981 724 ↑
Wärtsilä Finland	monialayhtiö	4 350 509	3 466 841	-883 668 ↓
Tellabs	tietoliikenneverkot	2 768 424	3 015 323	246 899 ↑
Neste Oil	öljynjalostus	3 017 003	2 956 049	-60 954 ↓
Metsäklusteri Oy	puunjalostusalan yhteisyritys	579 939	2 644 432	2 064 493 ↑
Rautaruukki	metallituotteet	2 206 249	2 269 860	63 611 ↑
Vapo Oy	turve ja muut polttoaineet	140 330	2 113 410	1 973 080 ↑
Wallac Oy	diagnostiikka	430 952	1 985 985	1 555 033 ↑
EpiCrystals Oy	puolijohdelaserit	1 192 273	1 881 610	689 337 ↑
Outotec	mineraalitekniologia	1 877 584	1 733 516	-144 068 ↓
DigiEcoCity Oy	ihannekaupunkimalli	49 725	1 664 736	1 615 011 ↑
Metsäliitto osuuskunta	metsäteollisuus	768 973	1 600 059	831 086 ↑
Teleste	tietoliikenneverkot	2 058 396	1 552 083	-506 313 ↓
ABB	sähkövoima ja automaatio	1 738 835	1 508 398	-230 437 ↓
Orion	lääkkeiden valmistus	1 508 398	2 045 924	537 526 ↑
Wello Oy	aaltovoimalat	62 951	1 229 466	1 166 515 ↑
Beneq	aerosoliprosessit	1 408 712	1 156 071	-252 641 ↓

* Sisältää Nokia Siemens Networksin saaman rahoituksen

Biotekniikan yrityksillä eniten maksamattomia velkoja Tekesille

Vuonna 2010 konkurssiin asetetut Tekesin asiakkaat

asiakas	toimiala	rahoitusta yhteensä 2005–2010	maksamattomat lainat konkurssihetkellä
Ipsat Therapies Oy	sairaalabakteerien torjuntalääke	3 091 394	5 956 059
Novogenesis Oy	keskushermostosairaudet	3 483 284	3 483 284
Inion Oy	biohajoavat ruuvit	1 583 434	2 342 419
Oplayo oy	videotekniikka internetiin	15 000	873 243
Viconsys Oy	konenäkö	1 372 482	680 816
Finntemp Oy	lasin taivutus ja karkaisu	680 255	680 255
Floobs Oy	urheiluvideopalvelut	677 335	664 135
Rosendahl Digital Networks Oy	ohjelmistokehitys	614 531	602 281
Iomus Oy	puuntyöstö	223 042	414 727
Fathammer Oy	ohjelmistokehitys	281 500	391 500

Lähteet: Tekes, Helsingin Sanomat

Koonnut: TUOMO PIETILÄINEN / HS, grafiikka: MINTTU LINJALA / HS

Ihannekaupunkeja ja aaltovoimaloita

Tuomo Pietiläinen HS

UUSIEN kasvuyritysten aikaansaaminen oli Tekesin rahoituksen painopisteenä viime vuonna.

Se tarkoittaa muun muassa, että Tekes rahoitti 1,7 miljonnalla eurolla DigiEcoCity Oy:tä, joka kehittää digitaalista ekokaupunkia. Runsaat miljoona euroa meni myös Wello Oy:lle, joka kehittää aaltovoimaloita.

Tekesin rahoitus pienillä ja alle kuusi vuotta vanhoille yrityksille olikin jo 104 miljoonaa euroa viime vuonna.

Kaikkiaan Tekes teki vuonna 2010 rahoituspäätöksiä 633 miljoonalla eurolla, josta 382 miljoonaa euroa kohdistui yritysten tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan ja 251 miljoonaa euroa korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten tutkimusprojekteihin.

Yritysrahoituksen suurin saaja oli yli kymmenettä vuot-

ta peräkkäin Nokia ja Nokia Siemens Networks, josta Nokia omistaa puolet. Nokian ja sen verkkoyhtiön osuus koko 251 euron yritysrahoituspöytäkirjasta on kuutisen prosenttia.

Uudet, niin sanotut strategisen huippuosaamisen keskitetyt saivat viime vuonna lähes sata miljoonaa euroa.

Niistä yksi eli Metsäklusteri Oy nousi jo 20 kärkijulistalle. Tutkimusohjelmassa tutkimusorganisaatiot ja yritykset tekevät tiivistä yhteistyötä.

LYHYESTI

Cargotec ostaa yhtiön Yhdysvalloista

LASTINKÄSITTELYLAITTEITA valmistava Cargotec ostaa yhdysvaltalaisen Navis-yhtiön ja maksaa siitä noin 140 miljoonaa euroa. Navis toimittaa terminaalioperaattorijärjestelmiä. Satamien konttitermiinallit muodostavat Naviksen ydinmarkkinat. Yhtiön toimittamia ratkaisuja käytetään yli 50 maassa.

Naviksen pääkonttori on Oaklandissa Kaliforniassa. Yhtiö työllistää yli 300 henkilöä, joista valtaosa työskentelee Yhdysvalloissa ja Intiassa. Naviksen viime vuoden liikevaihto on arviolta noin 51 miljoonaa euroa. Startel

Matkatoimiston omistaja sai lisää vankeutta

HELSINGIN käräjäoikeus tuomitsi konkurssiin menneen Töölön Matkatoimiston pääomistajan puoleksi vuodeksi ehdottomaan vankeuteen törkeästä petoksesta.

Pertti Hätinen tuomittiin jo viime maaliskuussa ehdottomaan vankeuteen. Käräjäoikeuden mukaan hän muun muassa johti pitkäaikaisista ja suunniteltua kirjanpidon ja tilinpäätösten vääristelyä. Tu-

miosta on valitettu hovioikeuteen.

Maanantainen tuomio liittyy matkatoimiston osakkeiden myyntiin. Oikeuden mukaan Hätinen tiesi, että yrityksen taloustietoja oli kaunisteltu, mutta vakuutti ostajalle toista.

Hätinen tuomittiin korvaamaan kaupantekotilaisuudessa maksetut 170 000 euroa korkeineen. Hän on kiistänyt rikokset.

Matkatoimiston ex-taloustoiminnan syyte hylättiin. STT

EU: WTO tuomitsee Boeingin saamat tuet

EU-KOMISSIO sanoo Maailman kauppajärjestö WTO:n asettuneen unionin puolelle lentokonevalmistajaa käsittelevässä kiistassa.

Komission tulkinnan mukaan WTO katsoo tuoreessa raportissaan, että Yhdysvaltain tuet lentokonevalmistajaa Boeingille rikkoivat kansainvälisiä sääntöjä.

EU ja ja Yhdysvallat ovat kiistelleet Boeingille ja Airbusille osoitettua tukisummita jo pitkään. Airbusin tulkinnan mukaan raportti osoittaa, että Boeing sai vähintään viisi miljardia dollaria laittomina tukina. Boeing on kiistänyt väitteet. AP-Reuters